

| | |
|---------------|---|
| ชื่อเรื่อง | การศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของวัดจังหวัดมุกดาหาร เพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม |
| ผู้วิจัย | นางสมประสงค์ อ่อนแสง |
| กรรมการควบคุม | ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญชัย ชนไพโรจน์ และอาจารย์ ดร.บุญสม ยอดมาลี |
| ปริญญา | ศศ.ม. สาขาวิชา วัฒนธรรมศาสตร์ |
| มหาวิทยาลัย | มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่พิมพ์ 2551 |

บทคัดย่อ

วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถาน ที่สะท้อนให้เห็นถึงความเจริญของชาติ ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรม ศิลปกรรมทุกแขนง เชื่อมโยงความเป็นมา ทางวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน รวมทั้งมีสภาพแวดล้อมที่สวยงาม สงบ ร่มเย็น สันโดษ ตามลักษณะของพระพุทธศาสนา การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาศักยภาพของวัด จังหวัดมุกดาหาร ด้านการท่องเที่ยว และศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของวัดจังหวัดมุกดาหารเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย ข้อมูลที่ได้จากเอกสารต่าง ๆ การสำรวจ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กลุ่มตัวอย่างได้แก่ กลุ่มบุคคลทั่วไปจากวัด 12 วัด กลุ่มผู้รู้ 45 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติ 24 คน ใช้วิธีตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า และนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า วัดจังหวัดมุกดาหารมีศักยภาพในการท่องเที่ยวที่หลากหลายเพียงพอ ทั้งที่เป็นพระเจดีย์ วิหาร ศาลาการเปรียญ โบสถ์หรือสิม พระพุทธรูปที่มีชื่อเสียง พระสงฆ์ที่มีชื่อเสียงทั้งในอดีตและปัจจุบัน สภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ และกิจกรรมเด่นที่มีลักษณะเฉพาะ ที่เน้นการปฏิบัติทางด้านจิตใจ การกราบไหว้บูชา การศึกษาประวัติความเป็นมา ศิลปกรรม เอกลักษณ์ของท้องถิ่น การพักผ่อนหย่อนใจ และการชมทัศนียภาพที่สวยงาม ร่มรื่น รวมทั้งการรักษาสืบทอดประเพณีท้องถิ่น การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น สภาพเส้นทาง ลักษณะการเดินทาง ระยะทางจากตัวเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่พัก การบริการสาธารณูปโภค ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ร้านอาหาร – เครื่องดื่ม ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ การประชาสัมพันธ์ และความพร้อมของบุคลากร ที่มีขีดความสามารถในการรองรับเพียงพอเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนของนักท่องเที่ยว เนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยว ยังมีปริมาณน้อยจึงไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมแต่อย่างใด ชาวบ้านในชุมชนก็ยังมีความรู้สึกรักว่า นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมนั้น ไม่ได้สร้างความรำคาญแต่อย่างใด สิ่งจูงใจในการท่องเที่ยวเหล่านี้



มีเส้นทางที่จะดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยว และพอใจที่เดินทางมาสัมผัส มาชื่นชม เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางมาแล้วยังต้องการกลับมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวอื่นอีก การท่องเที่ยววัดจังหวัดมุกดาหาร ในปัจจุบันนักท่องเที่ยวมีกิจกรรมที่สำคัญ คือการทำบุญตามประเพณี การเดินทางเพื่อไปปฏิบัติภาวนา กราบสักการะสิ่งศักดิ์ภายในวัด และเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยวที่สำคัญคือ ขาดการประชาสัมพันธ์ในการนำเสนอข้อมูลให้นักท่องเที่ยวได้ทราบเกี่ยวกับวัดต่าง ๆ ถ้ามีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์มากกว่านี้จะทำให้นักท่องเที่ยวสนใจที่จะเที่ยวตามวัดต่าง ๆ มากขึ้น ปัญหาที่นักท่องเที่ยวยังมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ไม่ถูกกาลเทศะ เช่น การทิ้งขยะไม่เป็นที่ การนำเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ไปดื่มในบริเวณวัด สำหรับวัดที่ตั้งอยู่บนภูเขาสูงมีปัญหาหลักคือ นักท่องเที่ยวขึ้นไปเที่ยวชมไม่สะดวก และมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนน้ำในหน้าแล้ง นอกจากนั้นสภาพของวัดบางวัดมีพระภิกษุ สามเณรน้อย ทำให้ดูแลภูมิทัศน์ในบริเวณวัดไม่ทั่วถึง จำนวนนักท่องเที่ยวก็ไม่สม่ำเสมอ บางวัดแทบจะไม่มีคนมาเที่ยวเลย เป็นเพราะการขาด การประชาสัมพันธ์ การพัฒนาความพร้อมของบุคลากร และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ของหน่วยงานภาครัฐที่ยังไม่ได้ดำเนินการ

แนวทางการพัฒนาศักยภาพวัดจังหวัดมุกดาหารเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญคือ แนวทางการพัฒนาในด้านศักยภาพหลักที่เป็นสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด และองค์กรบริหารส่วนตำบล ควรให้การสนับสนุน ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง ตลอดจนการจัดงบประมาณในการปรับปรุง ดูแลรักษา ซ่อมแซมเสนาสนะ และสิ่งต่าง ๆ ในวัดไม่ควรปล่อยให้เป็นที่รกร้างของวัดทั้งหมด และแนวทางการพัฒนาด้านศักยภาพ ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว ควรพัฒนาเส้นทางคมนาคม ซ่อมแซมผิวถนน จัดทำป้ายบอกทาง สิ่งอำนวยความสะดวก ป้ายประชาสัมพันธ์ข้อมูลสารสนเทศ จัดทำเอกสารหรือแผ่นพับแนะนำวัด จัดทำโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการจัดอบรม ให้ความรู้กับอาสาสมัครในหมู่บ้าน ทั้งที่เป็นผู้อาวุโส กลุ่มหนุ่มสาว กลุ่มเยาวชนในหมู่บ้าน นักเรียน นักศึกษา ให้มีความรู้เกี่ยวกับ ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น ประวัติความเป็นมาของวัด และสิ่งสำคัญ ๆ ในวัด จนสามารถนำ นักท่องเที่ยวเข้าชมวัดและให้ข้อมูลต่าง ๆ ได้ หากสามารถปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนาที่วางแผนไว้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะสามารถพัฒนาศักยภาพวัดจังหวัดมุกดาหารเป็นแหล่งท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรมได้มากขึ้น จะทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น และเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนอีกด้วย

โดยสรุป แนวทางการพัฒนาศักยภาพของวัดจังหวัดมุกดาหารเพื่อการท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรม หน่วยงานภาครัฐ องค์กรบริหารส่วนจังหวัดและองค์กรบริหารส่วนตำบล ควรให้ การสนับสนุน และให้การส่งเสริมในทุก ๆ ด้าน เพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพ และศักยภาพ การท่องเที่ยวของวัดอย่างยั่งยืน



TITLE A Study of Guidelines for Developing Potentials of Temples in
Changwat Mukdahan for Cultural Tourism

AUTHOR Mrs. Somprasong Onsaeng

ADVISORS Asst. Prof. Dr. Jaroenchai Chonpairot and Dr. Boonsom Yodmalee

DEGREE M.A. **MAJOR** Cultural Science

UNIVERSITY Mahasarakham University **DATE** 2008

ABSTRACT

Temples are religious tourist attractions which can reflect prosperity of the nation in all branches of the historic, archeological, cultural, and fine arts aspects. Temples link community cultural and traditional backgrounds including having beautiful, peaceful, shady, and desolate environments according to Buddhist characteristics. The purposes of this study were to examine tourism potentials of temples in Changwat Mukdahan, and to examine guidelines for developing potentials of temples in Changwat Mukdahan for cultural tourism. The study was conducted by using the qualitative research methodology. Data were collected from different documents, surveying and observing 12 temples in Changwat Mukdahan, and interviewing with a group of 45 informants, a group of 24 people in general. The analysis results were presented by means of a descriptive analysis.

The results of the study revealed that the temples in Changwat Mukdahan had various and sufficient tourism potentials in terms of stupas, vihara, sermon halls, bot or sim (shrine halls on land or shrine halls above water), famous Buddha images, past and present famous monks, natural landscapes, and outranking activities with specific characterizations with an emphasis on mental practice, worshipping; studies of history and background, fine arts, local identity, relaxation, and visiting beautiful and shady scenery including keeping adhering to local traditions. These temples had supplementary potentials which included: accessing tourist attractions such as path conditions, traveling types, distance from town to tourism attractions; and facilities such as lodgings, public utility services, tourist safety, food – drinks shops; systems of electricity, water supply, telephone, and public relations; and personnel readiness. These things had adequate ability to underlie tourists when compared with the number of tourists. Due to a small number of tourists who come to visit, there was not any impact on the environment. The community people still felt that the tourists



who come to visit the temples did not cause any annoyance. These motivations for tourism had charm which attracted tourists to think of and to be satisfied with coming to contact and admire the places. When the tourists had travelled and visited and left, they would still want to come back to visit have those tourist attractions again. For temple tourism in Changwat Mukdahan at present, the tourists have these important activities : merit-making according to the tradition of traveling for reciting prayers, paying respect to sacred objects in the temples, and for relaxation. The important problem arising from tourism itself was the lack of public relations on presenting information to tourists involving different temples. If there was more public relations than this, tourists would be more interested in visiting different temples. For the problem guide m of tourists themselves, they still had inappropriate behaviors in the wrong time and wrong place such as dropping litter anywhere they wanted to and bringing alcohol to drink on the temples compound. For the temples located on high hills, the major problems they had were that it was inconvenient for tourists to go up to visit the temples, and that there was a lack of water in the dry season. Moreover, for the conditions of some temples, there were a small number of monks and novices, causing them to be unable to look after the landscapes on the temple compounds thoroughly. The number of tourists was not regular. Some temples hardly had tourists, due to lacks of public relations, development of readiness of personnel, and participation in management of agencies in the state sector which had not been operated.

The guidelines for important development of the temples in Changwat Mukdahan for cultural tourism: for guidelines for developing main potentials as motivations of tourist attractions, state sector agencies, Changwat administrative organization, and tombon administrative organizations should earnestly provide with supports and counseling about tourism as well as budget allotments for improving, maintaining, and repairing monks' beddings, and various things within the temples. These burdens should not be left to be all the temples' burdens. As for guidelines for developing supplementary potentials of tourist attractions, ways of communications should be developed, road surfaces should be repaired ; guideboards, guideposts of facilities, and posters of public relations on information should be made ; documents or brochures introducing temples should be made ; more posters of public relations should be made ; also, training should be held to provide knowledge to volunteers in each village who are in a group of women, a group of youths in each village, school students and college students to have good knowledge of a history and background of each locality, histories of temples and important things in each temple until



they can guide tourists to visit the temples and can give different information. If the guidelines for development can be followed efficiently as planned, potentials of the temples in Changwat Mukdahan will be able to be developed more as cultural tourist attractions, which will cause local people to earn more incomes and will be sustainable tourism promotion as well.

In conclusion, for the guidelines for developing potentials of the temples in Changwat Mukdahan for cultural tourism, state sector agencies, Changwat administrative organization and tambon administrative organizations should provide supports and promotion in all aspects to develop tourism efficiency and potentials of the temples in sustainability.

